

14.10.2020

Eduskunnan Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

HE 146/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021 (HE 146/2020 vp).

Hallituksen vuoden 2021 budjettiehdotuksessa määrärahoiksi ehdotetaan 64,2 mrd. euroa ja hintataso huomioon ottaen määrärahat kasvavat n. 10 % vuoden 2020 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 53,4 mrd. euroa. Talousarvioesitys on siten 10,8 miljardia euroa alijäämäinen. Alijäämä katetaan lisävelanotolla.

Koronaviruksen aiheuttaman pandemian seuraukset taloudelle olivat ennakoinnattomat ja hallituksen tekemät toimenpiteet haittojen vähentämiseksi ovat olleet osittain perusteltuja. Julkisten menojen kasvattaminen laajalla rintamalla ei kuitenkaan ole elvyttävää finanssipolitiikkaa. Osalla menolisäyksistä ei ole vaikutusta avoimen sektorin työllisyyteen ja talouden toime-liaisuuteen.

Julkisen talouden menot ovat jo monta vuotta ylittäneet tulot ja velkasuhteen arvioidaan nousevan 73 prosenttiin vuoden 2021 loppuun mennessä. Julkisen talouden tilanteen kipukohta ei ole pelkästään nopea velkaantuminen, vaan myös merkittävät takausvastuut. Tämän lisäksi demografinen rakenne luo omat haasteensa. Väestöllinen huoltosuhde heikkenee nopeasti. Ikääntymisen seurauksena, jos rakenteita ei pystytä muuttamaan, menot tulevat myös tulevaisuudessa kasvamaan tuloja nopeammin.

Valtiovarainministeriön tuore kestävyysvaje-arvio on 10 miljardia euroa ollen noin 3,5 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen. Huolimatta akuutista kriisistä finanssipolitiikan linjan johtolankana tulisi olla kestävyysvajeen umpeen kuominen. Nykyinen, liikaa suhdannetilanteeseen painottuva, finanssipolitiikan linja ei ole vastuullista pitkällä aikavälillä.

On selvää, että hallitusohjelman keskeiset talouspolitiikan tavoitteet eivät toteudu. Hallituksen kestävyystiekartan mukaan keskeiset keinot julkisen talouden vahvistamiseksi ovat työllisyyden lisääminen ja työttömyyden vähentäminen, talouskasvun edellytysten vahvistaminen, julkisen hallinnon

tuottavuuden vahvistaminen ja sekä kustannustehokkuutta lisäävät toimet ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistus.

Kaikki edellä mainitut kohdat edellyttävät merkittäviä rakenteellisia uudistuksia, jotta niillä olisi vaikutusta julkisen talouden, ja laajemmin koko kansantalouden talouden tilanteeseen. Hallitus ei ole kyennyt tekemään tarvittavia rakenteellisia uudistuksia omien tavoitteidensa saavuttamiseksi. Ainoastaan SOTE-uudistuksen kohdalla on valmis esitys, mutta sen sisällöllinen anti ei ole tuottavuutta ja markkinoita kehittävä ja parantava.

Budjettiehdotuksessa ei ole lääkkeitä työmarkkinoiden tehokkuuden lisäämiseksi. Riittäviä työvoiman kysyntää ja tarjontaa lisääviä toimenpiteitä ei esitetä eikä myöskään kohtaanto-ongelman lievittämiseksi esitetä ratkaisuja.

Tämä on valitettavaa, sillä korkea työllisyys ja alhainen työttömyys ovat itsessään tavoiteltavia asioita, koska ne vähentävät pitkäaikaista köyhyyttä ja syrjäytymistä. Budjettiehdotuksessa olevat työllistämistoimenpiteet eivät nettomääräisesti tule juurikaan työllisyyttä nostamaan. Päätösten sijaan useat asiat siirrettiin järjestöille jatkovalmisteltavaksi.

Merkittävä työmarkkinareformi olisi lisätä työpaikkakohtaista sopimista. Tälläkin osin asia siirrettiin jatkovalmisteltavaksi erimieliseen työryhmään, joka on käsitellyt asiaa jo kesästä 2019 alkaen. Työpaikkasopimisen edistämisen keskeinen erimielisyys liittyy siihen, kenen kanssa työpaikalla työnantajan on neuvoteltava ja sovittava asioista, joista työehtosopimus sopimisen mahdollistaa.

Suomen Yrittäjät katsoo, että työlainsäädännössä työnantajia ja työntekijöitä on kohdeltava yhdenvertaisesti. Tällä hetkellä näin ei ole, vaan liittoon kuulumattomat yritykset ja työntekijät ovat lain edessä liittoon kuuluvia heikommassa asemassa. Jos työehtosopimuksessa on annettu mahdollisuus paikalliseen sopimiseen työsopimuslain, vuosilomalain, työaikalain tai opintovapaalain eräistä säännöksistä, paikallinen sopimus voidaan tehdä vain järjestäytyneessä yrityksessä. Esimerkiksi ylityökorvauksista, sairausajan palkasta, vuosilomista ja erilaisista vapaista sopiminen on järjestäytymättömissä yrityksissä lailla kielletty, vaikka työehtosopimus sen sallii.

Työnantajayrityksiä on yhteensä noin 90 000, joista järjestäytyneitä yrityksiä on 20 000. Järjestäytymättömiä, yleissitovaa työehtosopimusta noudattavia työnantajayrityksiä on noin 50 000. Lakisääteisten kieltojen piirissä on siis suurin osa työnantajayrityksistä. Eduskunnalla on valta poistaa kiellot ja säätää sellainen työpaikkasopimisen lainsäädäntö, jossa kaikki ovat yhdenvertaisia riippumatta ammatillisesta järjestäytymisestä. Järjestäytyminen tai

järjestäytymättömyys ei ole hyväksyttävä peruste eriarvoiselle kohtelulle työelämässä.

Suomen Yrittäjät

Janne Makkula
työmarkkinajohtaja, varatuomari